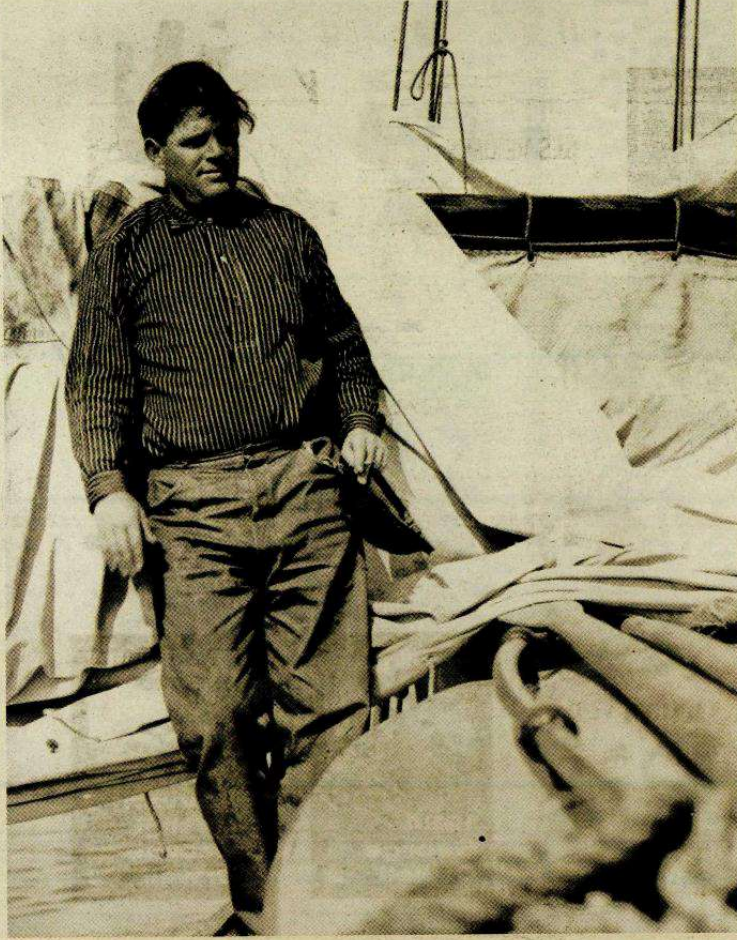

BİR JACK LONDON KLASİĞİ: 'MARTİN EDEN'

London'dan bir tutunamayan!

"Martin Eden için neden biraz üzülmeiyim? Martin Eden bendim. Martin Eden bir bireyci idi bense sosyalist. İşte bu nedenden ben yaşamaya devam ediyorum. Ve işte bu nedenden Martin Eden öldü."
Usta Amerikalı yazar Jack London'ın, Büyük Dünya Savaşı öncesinde ve sanayi devrimi sonrasında gelişen, klasikleşmiş yarı otobiyografik yapıtı *Martin Eden* (Yapı Kredi Yayınları), işçi sınıfının günde on yedi saat çalıştığı bir dönemde geçiyor. Genç ve eğitimsiz bir gemicinin kendisini eğitirken verdiği mücadeleyi, çektiği yoksulluğu ve düş kırıklıklarını anlatıyor.

BEDRİYE KORKANKORKMAZ

Jack London'ın, klasikleşmiş yapıtı *Martin Eden*, Büyük Dünya Savaşı öncesinde ve sanayi devrimi sonrasında, işçi sınıfının günde on yedi saat çalıştığı bir dönemde geçiyor.

Bu, öyle bir dönemdir ki kenevir fabrikasında makinelerin başında sekiz yaşında çocuklar vardır ve fabrikalar bir deri bir kemik kalmış, haftada iki dolar için altmış saat çalışmak zorunda olan çocuklarla doludur.

Kendi sınıfındaki kızların âşık olduğu, arkadaşları arasında da lider olarak sivrilmiş işçi *Martin Eden*, bir gün hiç

tanımadığı *Arthur*'u, onu döven bir adamın elinden kurtarır.

AÇLIĞA AŞKLA MEYDAN OKUMAK!

Arthur minnet borcunu ödemek için *Martin*'i evine yemeğe davet eder. Ömründe görmediği kadar lüks bir eve adımını atan *Martin*, *Arthur*'un eğitilmiş kız kardeşi *Ruth*'a âşık olur.

Aralarında hem yaş hem de sınıf farkı vardır. *Martin* ilk kez kendisini bir insan karşısında yenik hisseder.

İlkokuldan sonra devam edemediği eğitime, bozuk konuşmasına, en önemlisi de cahilliğine lanet okur. Aşağılık kompleksinden kurtulamadığı için kendi sınıfındaki insanları küçümser.

En büyük dileği, kendisini âşık olduğu kıza yakışır bir erkek olarak yeti-

tirmektir. Yazar olmaya karar verir. Kıt olanaklarıyla üç yıl, günde on beş saat yazı yazarak kendisini eğitir ve *Ruth*'la nişanlanmayı başarır.

Ruth'un *Martin*'den beklediği tek şey bir işe girip düzenli bir kazanç edinmesidir. *Ruth*'un kafasındaki mutluluk anlayışı da anne ve babası gibi ruhsuz bir yaşam sürmektir. Bu gerçekleri göremeyen *Martin*, kendi yolunda açlığa meydan okur.

Jack London'ın yapıtının dünya klasikleri arasında girmesini sağlayan başat öğeler, aşk, nefret, aşağılık duygusu, ideolojiler, mücadele, azim, yenilgi, başarı, mutsuzluk, mutluluk, amaçsızlık, varoluşsal boşluk, yalnızlık gibi insanı içten içe sarsan kavramların ete kemiğe bürünüp belleğimizde silinmez izler bırakmasıdır.

LONDON'IN SOSYALİZM VE EDEN MANİFESTOSU!

Jack London, yirmili yaşlardan önce bireyci liberal görüşü benimsediği ancak yirmili yaşlarının sonrasında gördüklerinden ve yaşadıklarından dolayı çağdaş sosyalist görüşü benimsediğini dile getirir.

Martin Eden'da da ideolojilere farklı bir pencereden bakar. Zenginler değil ama *"Yoksullar yoksullara verecek şey bulurlar"* saptamasını kahramanları aracılığıyla vurgular. İflas etmiş bir toplumun çarpıklıklarını insanlara göstermeyi kendisine dert edinmiştir.

Devrimleri insanların değil, ihtiyaçların doğduğuna inanır. Ayrıca salt *Marx*'ın değil, *Darwin*'in, *Nietzsche*'nin ve *Herbert Spencer*'in düşünceleriyle aydınlatmıştır düşünce dünyasını.

Nietzsche'den farklı yaklaşır üstün insan olma olgusuna. *Nietzsche* sosyalizmi zayıf ve güçsüz insanların yönetimi olarak tanımlar, *London* ise sosyalizmi üstün insanların yönetimi olarak görür.

Yazara göre üstün insan, değerlerinden ödün vermeden güçlüklerin üstesinden gelen, köle yığınlarına sahip çıkan, kitleleri eğiterek yönetebilen, sürüye değil, kendisine dahil olan insandır.

Bu yüzden *Martin Eden*, *Nietzsche*'nin

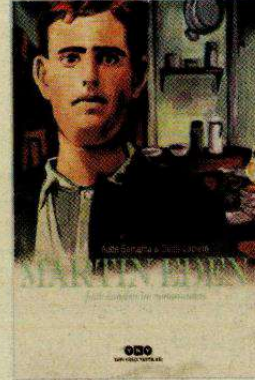
üstün insan felsefesine karşı bir manifestoya niteliğindedir.

DENİZİN BIÇKIN ÇOCUĞU MARTİN'İN YANILGILARI!

Martin'in bir başka yanılgısı da yazın dünyasını gözünde fazla büyütmesidir. Okumuş ve aydınlanmış insanların dünyasında kötülük ve aşağılanmanın, en önemlisi eşitsizliğin, sömürünün olmadığına inanır. Yazın dünyasındaki kapitalist sömürüyle tanışınca sarsılır.

London insan ruhunu *Martin Eden*'da da şiir gibi sonsuz sınırlar içinde ele alır.

Günlerce haftalarca dergilere öykülerini şiirlerini satmak için açlıkla mücadele eden *Martin*, öykülerini satamayınca artık yazmamaya karar verir. Tam da o zaman edebiyat dünyası kapılarını ona açar. Kısa sürede hem ünlü hem de zengin olur. Başta *Ruth* olmak üzere herkes ona geri döner. *Martin*, *Ruth* ile arasındaki aşkın gerçek olmadığını anladığı anda yapayalnız hisseder. *Ruth*'u düşlerindeki gibi sevdiğini, aslında onu hiç tanımadığını fark eder.

LONDON: 'MARTİN EDEN BENDİM'

Basit insanların yüreklerindeki cömertliği aşağıladığı için kendisini de aşağılar. Bu vargıllarla zor günlerinde yardım eden dostlarının düşlerini tek tek gerçekleştirir. Bireyciliğe nefreti yaşama sevincinin önüne geçer. Gideceği adres mavi dalgalar olacaktır; çünkü o denizlerin biçkin çocuğudur, deniz ona hiç ihanet etmemiştir. Yaralarını sarmak amacıyla kendisini

ni mavi denizin kucağına bırakır.

Kırk yıllık kısa ömrüne elliden fazla kitap ve dünya edebiyatına taşıyıcılar kazandıran *Jack London*'ın *Martin Eden*'a ilişkin görüşlerini kendi sözleriyle aktararak bitirelim:

"Martin Eden için neden biraz üzülmeiyim? Martin Eden bendim. Martin Eden bir bireyci idi bense sosyalist. İşte bu nedenden ben yaşamaya devam ediyorum. Ve işte bu nedenden Martin Eden öldü. Bu kitap bireyciliğe bir saldırdır. Martin Eden başkalarının ihtiyacının farkına varmayan aşırı bir bireycidir. Hayalleri kaybolduğunda uğrunda yaşayacağı hiçbir şey kalmaz." ■